

Sektorová daň bank jako další zdroj příjmu státního rozpočtu (Vladimír Kolman)

Popis

Státní rozpočet je vřady a vřude dějitá bitvy mezi členy vlády dožadujícími se co nejvyššího příjmu peněz pro své rezorty a ministryně financí bojující s požadavkem na rovnováhu, nebo alespoň co nejmenší schodkový státní rozpočet. Přehled požadavků rezortů zkonitá vřady přehleduje disponibilní zdroje. Nejinak je tomu i u nás. V současné době například zvyšuje emoce neplynulé zbrojních vřadajících ve vztahu k HDP, což má i nepříjemné mezinárodní následky.

Pokud se podíváme na strukturu daňových příjmů, které jsou hlavním zdrojem vřadajících státního rozpočtu (s výjimkou sociálních vřadajících, které jsou financovány především příspěvky na sociální zabezpečení), pak je zřejmé, že hlavním plátcem daní je v ČR obyvatelstvo. V roce 2025 byla struktura daňových příjmů placených obyvatelstvem následující.

80 % podíl obyvatelstva na celkové platbě DPH:	331 mld CZK
zbytek 20 % plateb DPH připadá na vládu, neziskový sektor apod.	
Spotřební a jiné daně	167 mld CZK
Daň z hazardu	18 mld CZK
Daň z příjmu fyzických osob	189 mld CZK

Celkem daně placené obyvatelstvem

705 mld CZK

Na celkových daních poplatníků České republiky v roce 2025 ve výši 1.058 miliard korun se tedy obyvatelstvo podílí zhruba dvakrát tolik. Firemní sektor se daní z příjmu právnických osob ve výši 221 miliard korun na celkových daních poplatníků podílí pouhou jednou pátinou. Zbývajících 132 mld. CZK do celkových daních poplatníků představuje 20 % DPH placených vládou a dále ostatní daňové poplatníky, u kterých nelze určit, jestli je platí obyvatelstvo nebo právnické osoby.

Zdroj: Ministerstvo financí, Zpráva o pokladnách plátné státního rozpočtu za I. čtvrtletí 2026.

Z výše uvedeného porovnání je zřejmé, že ve většině nákladů na chod státu téměř obyvatelstvo, zatímco poplatníci firem sice nelze nazvat marginální, ale rozhodně ne jako přehnaně významní. Je třeba si uvědomit, že nedostatek výbavy daní dalším zvýšením daňovou zátěží obyvatelstva je takto proveditelné z politického hlediska.

Zbývá tedy hledat dodatečné zdroje v podnikovém sektoru. Je pravdou, že jakákoliv úvaha o zvýšení daní ze zisku právnických osob nad současných 21 % přirozeně narazí na rozhodný odpor jak podnikového sektoru, tak i pravicových politiků.

Z pohledu možného dalšího daňového výnosu/zatížení vidíme v České republice několik skupin firem, které dosahují nadprůměrných zisků. Zdrojem těchto zisků je Česká obyvatelstvo. Proto se přirozeně nabývá možnost jejich nadměrných zisků odvést formou sektorových daní do státního rozpočtu.

Asi nejvýznamnějšími odvětvími jsou z tohoto pohledu banky. Co se týče ziskovosti měřená ziskem po zdanění na 100 korun kapitálu (obecně používaná zkratka ROE), pak z našeho uvedeného tabulky vyplývá, že banky působící v ČR dosahují ve srovnání s podnikovým sektorem nadprůměrných zisků. Jinak řečeno, peníze které akcionáři vložili do firem a ušly ve formě koupě akcií nebo ponecháním nerozděleného zisku ve firmě, se jim v bankách zhodnocují lépe, než v produktivním sektoru.

zisk (%)	2017	2019	2021	2022	2023	2024
Nefinanční podniky	10,7	10,7	10,2	12,7	12,2	12,1
Banky	17,2	18,4	11,5	18,2	14,7	15,5

Zdroje: Statistiky MPO, ANB a vlastní výpočty

To, že se bankám v jejich nadměrné době daří dokázat i skutečnost, že ti nejvýše banky zde působící, které jsou vlastněny významnými zahraničními bankami, dosahují lepšího zhodnocení vloženého kapitálu, než jejich mateřské banky v zahraničí. To vyplývá z dále uvedeného pohledu.

Banka / ROE v %	2024	2025
Société Générale Bank Paris	6,9	10,2
Komerční banka Praha	13,7	14,2
Erste Bank Wien	10,4	10,7
Česká spořitelna Praha	17,5	16,2

Banka / ROE v %	2024	2025
KBC Bank Brusel	14,4	13,5
ČSOB Praha	16,7	16,2

Zdroj: výroční zprávy uvedených bank, vlastní počet

Zahraniční centrální banky v ČR odváděly na dividendách jenom v posledních letech následující částky.

Rok	Vyplacení dividendy	Poznámka
2023	~56 mld. Kč	po covidové pauze
2024	~63 mld. Kč	rekordní zisky bank
2025	~60 mld. Kč	stabilně vysoká ziskovost

V souvislosti s vyplácenými dividendami bych se rád pozastavil i nad etickou stránkou věci. Zahraniční majitelé bank v ČR na počátku tisíciletí koupili zdejší banky od českého státu za náše uvedených částky:

Banka	Kupující	Rok	Zaplacení částka
Česká spořitelna	Erste Bank	2000	19 mld. Kč
Komerční banka	Sociální Gáňárale	2001	40 mld. Kč
ČSOB	KBC	1999	31 mld. Kč

Celkem tehdy zaplatili zahraniční akcionáři 90 mld. korun. Pokud se podíváme na tabulku dividend, pak tyto náklady se jim vracejí na dividendách každých jeden a půl roku jiště po 25 let. Navíc do těchto v zásadě nedodávají žádný finanční zdroj. Svoji životní aktivitu bez problémů financují z vkladů českého obyvatelstva a zdejších firem, kterým nedávají vůbec žádný, nebo jen velmi skromný úrok. Tyto zdroje naopak přijímají zdejší dlužníci za úroky podstatně vyšší. To pak vysvětluje vysokou ziskovost.

Jen tak na okraj, v důsledku daňového inženýrství mástní banky také odvádějí ze zisku nižší procento daní, než je 21 % sazba platná v ČR pro právnické osoby. Jako příklad uvádím skutečnou zaplacenou sazbu daní ze zisku za rok 2025, kdy banky zaplatily z celkového zisku 118 mld. korun 23 mld. Kč daní z příjmu, což představuje 19,5 % namísto určených 21 %. Nelze samozřejmě v souvislosti s tím tvrdit, že se jedná o daňový únik. Náco takového banky přirozeně nebudou riskovat. Mají jenom dobrý daňový poradce.

To, že banky mohou být nezanedbatelným zdrojem dodatečného daňového vnosu postěhl za minulý vládě už i ministr financí pan Stanjura. Ten chtěl na banky, ale i jiný nadprůměrný ziskový firmy (zejména EZ) uvalit daň z nadměrných zisků tzv. Windfall Tax. Jeho zájmem bylo získat od bank touto daní v roce

2023	38 mld. korun
2024	35 mld. korun
2025	30 mld. korun.

Vzhledem ke konstrukci této daní (netroufám si soudit, jestli to byla nekompetentnost tvůrců nebo zájemců), skončila celá akce fiaskem. Nadměrný zisk jako základ daní se

málo poštát jako zisk pŕesahujŕc 120 % prŕmŕrnŕho zisku jednotlivŕch bank z let 2018 a 2021. Banky systŕm hravŕ obeŕly a mŕsto vŕŕje uvedenŕch desŕtek miliard zaplatily necelŕch smŕŕnŕch 400 milionŕ korun.

Velkŕ zdroje pro zdanŕnŕ se takŕ skrŕvajŕ v ŕrocŕch, kterŕ ŕeskŕ; nŕrodnŕ banka vyplŕcŕ mŕstnŕm bankŕm. Tyto ŕroky ŕNB vyplŕcŕ z depozit, kterŕ si u nŕ zdejŕ; banky uklŕdajŕ a kterŕ jim ŕroŕŕ tzv. REPO sazbou, kterŕ je nynŕ na roŕnŕ bŕzi 3,75 %. Byly ale i doby, kdy tato sazba ŕinila i 7 % p. a.

Tato depozita vznikla tzv. devizovŕmi intervencemi na oslabenŕ ŕeskŕ koruny z 25,50 Kŕ za Euro na 27,50, kterŕ byly realizovŕny od 7. listopadu 2013. V tomto ŕlŕnku nechci posuzovat ŕŕelnost tŕŕto intervencŕ. Vzhledem k tomu, ŕŕe v prŕbŕhu nŕkolika mŕsŕcŕ ŕNB nakoupila od bank zhruba 130 miliard euro, zaplatila za nŕ cca 3.500 miliard korun, kterŕ tak byly emitovŕny do domŕcŕho penŕŕnŕho systŕmu. A protoŕŕe banky pro nŕ nemŕly pouŕitŕ, neboŕ majŕ od naŕich vkladatelŕ zdrojŕ na ŕvŕry dost, mŕstnŕ banky si je dodnes uklŕdajŕ zpŕtnŕ u ŕNB.

Ta jim za nŕ platŕ ŕroky na ŕrovni tzv. REPO sazby. Dokud byla tahle sazba 0,05 % roŕnŕ, o nic neŕlo. Ale jakmile ŕNB zvŕŕila REPO aŕ na 7 % p. a., zaŕaly se pŕŕjmy bank rychle zvedat. V nŕsledujŕcŕch letech ŕla REPO sazba dolŕ, ale i tak ŕNB vyplŕcŕ bankŕm ŕŕstky v obdobnŕm ŕŕdu, jak ukazuje nŕsledujŕcŕ pŕehled:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
ŕroky REPO	37	61	33	34	167	196	152	104

(mld. Kŕ)

Zdroj: Zprŕvy o hospodaŕenŕ ŕeskŕ nŕrodnŕ banky

Celkem tedy ČR zaplatila za uvedení 8 let bankám v ČR 784 miliard korun. Pokud tuto částku dáme do nějakých souvislostí, pak celková roční půjčka státního rozpočtu České republiky na rok 2026 je 2.118 miliard korun. Za předpokladu udržení REPO úrokových sazby kolem stávající úrovně, lze očekávat, že ČR bude zdejším bankám vyplácet i nadále úroky v řádu kolem 100 miliard korun ročně.

Jak tedy udělat závěr, aniž bych šel dále otravoval chmurnými propočetmi?

Nabízí se mi tedy slavný výrok Dr. Á. Podle jeho zdroje jsou. A ony opravdu jsou, jen si pro ně sáhnout. Neumím te odhadnout, jak z pohledu sektorového daně by byl v tomto případě nejlepší, ale každopádně by měl vycházet z těchto skutečností

- Především daně by měla být až úrovně aktiva a ne zisk, neboť ten by byl okamžitě především daňového inkasem
- Sazba daně by měla být ve výši desítek procent
- Z právního hlediska by problémy neměly vzniknout, poněvadž Lisabonská smlouva členským státem EU neurčuje, jak mají být daně ze zisku. A ani české zákonodárce o dani z příjmů neklade sektorové dani žádné podmínky.
- Banky budou přirozeně klást odpor a uplatňovat oblíbenou frázi v jejich oligopolistické, že tohle zdanění poškodí jejich klienty. Proti tomu lze namítnout, že pokud by banky v důsledku sektorového daně zvýšily úroky z úvěrů, poklesne v odpovídajícím rozsahu poptávka po úvěrech. Firemní klienti rovněž za svou novou používají jiných formy financování, například emisi dluhopisů, směn, apod.

- Banky budou hrozit, že přeměnou své dceřiné banky v ČR na pobočky. Ani to nehrozí, poněvadž sektorové daně stejně neuniknou. Zákony o daních z příjmu par. 17, odst. 4 říká, že

Poplatníci, kteří nemají na území České republiky své sídlo, mají daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy ze zdrojů na území České republiky.

Vypracoval: Ing. Vladimír Kolman, PhD., MBA

Tagy

1. banky
2. sektorové daně

Datum vytvoření en

04.09.2026